

IZVJEŠĆE O STANJU I ZAŠTITI PRIRODE NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

1. UVOD

U odnosu na većinu europskih zemalja Republika Hrvatska se ističe očuvanošću i raznolikošću ekoloških sustava i staništa, koja se odražava u velikom bogatstvu i raznolikosti biljaka, lišajeva, gljiva i životinja. Ovakvo bogatstvo uvjetovano je položajem Hrvatske na razmeđu nekoliko biogeografskih regija, razvedenošću reljefa, geološkim, pedološkim, hidrološkim i klimatskim prilikama, te djelomično ljudskim utjecajem. Navedeni razlozi, u kombinaciji s različitim lokalnim tradicijama korištenja prostora doprinijeli su izuzetnom bogatstvu krajobrazne vrijednosti.

Očuvanost prirodnih bogatstava je na zadovoljavajućem nivou, ali se još uvijek ne može govoriti o sustavnoj brizi za biološku i krajobraznu raznolikost.

Osnovni razlozi ugroženosti krajobraznih vrijednosti u Osječko-baranjskoj županiji, ali i cijeloj Hrvatskoj su najčešće neravnomjerna i ambijentalno neusklađena gradnja, krupni infrastrukturni zahvati (prometnice, elektrane, dalekovodi, vodnogospodarske građevine i sl.), poljoprivredne djelatnosti (melioracije, komasacije, monokultura, sječa šumaraka, drvoreda i živica), kao i neplanska, lokacijski nekvalitetna gradnja na krajobrazno istaknutim lokacijama.

Osnovni razlozi ugroženosti biološke raznolikosti u Osječko-baranjskoj županiji, ali i cijeloj Hrvatskoj su najčešće promjena staništa (uništavanje, degradacija, fragmentacija), onečišćavanje okoliša (tla, vode i zraka), kao i prekomjerno iskorištavanje prirodnih izvora (izlovi, krivolov, sječa, skupljanje, uznemiravanje) te unošenje stranih vrsta u ekološke sustave.

Radi praćenja stanja prirode na području Osječko-baranjske županije, a sukladno članku 153. stavku 4. Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 70/05.), Županijska skupština prihvaća odgovarajuća izvješća o stanju prirode na svom području. Prostor Osječko-baranjske županije odlikuje se raznolikošću i bogatstvom prirodnih vrijednosti. Zaštita vrijednih dijelova prirode treba se promatrati integrirano s drugim aspektima zaštite prostora, budući da je prostor, a time i prirodna sredina i okoliš u cjelini temeljno nacionalno dobro.

2. CILJEVI I NAČELA ZAŠTITE PRIRODE

Temeljni zakon iz područja zaštite prirode je Zakon o zaštiti prirode (u daljnjem tekstu: Zakon). Zaštita prirode utemeljena je i na Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti ("Narodne novine" broj 81/99.).

Zakonom je uređen sustav zaštite cjelovitog očuvanja prirode i njezinih vrijednosti te su utvrđeni sljedeći ciljevi i zadaće zaštite prirode:

- očuvati i obnoviti postojeću biološku i krajobraznu raznolikost u stanju prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa s ljudskim djelovanjem,
- utvrditi stanje prirode i osigurati praćenje stanja,
- osigurati sustav zaštite prirodnih vrijednosti radi trajnoga očuvanja njihovih svojstava na temelju kojih se proglašavaju zaštićenima,
- osigurati održivo korištenje prirodnih dobara na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja bez bitnog oštećivanja dijelova prirode i uz što manje narušavanja ravnoteže njezinih sastavnica,
- pridonijeti očuvanju prirodosti tla, očuvanju kakvoće, količine i dostupnosti vode, održavanju atmosfere i proizvodnji kisika, te održavanju klime,
- spriječiti štetne zahvate ljudi i poremećaje u prirodi koji su posljedica tehnološkog razvoja i obavljanja djelatnosti,
- osigurati pravo građana na zdrav okoliš, odmor i razonodu u prirodi.

Zaštita prirode temelji se na sljedećim načelima:

- svatko se mora ponašati tako da pridonosi očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti, zaštititi prirodnih vrijednosti i očuvanju općekorisne uloge prirode,
- neobnovljiva prirodna dobra treba koristiti racionalno, a obnovljiva prirodna dobra održivo, u korištenju prirodnih dobara i uređenju prostora obvezno je primjenjivati načela, mjere i uvjete zaštite prirode,
- zaštita prirode pravo je i obveza svake fizičke i pravne osobe, te su u tom cilju dužni surađivati radi izbjegavanja i sprječavanja opasnih radnji i nastanka šteta, uklanjanja i sanacije posljedica nastale štete, te obnove prirodnih uvjeta koji su postojali prije nastanka štete,
- javnost ima pravo na slobodan pristup informacijama o stanju prirode, pravo na pravodobno obavješćivanje o štetama u prirodi i o poduzetim mjerama za njihovo uklanjanje, te pravo na mogućnost sudjelovanja u odlučivanju o prirodi.

3. ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Zakonom je priroda definirana kao temeljna vrijednost i jedan od najznačajnijih resursa Republike Hrvatske. Prirodne vrijednosti od interesa su za Republiku Hrvatsku i imaju njezinu osobitu zaštitu.

Osječko-baranjska županija je temeljem obveze iz Zakona osnovala Javnu ustanovu Agenciju za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 1/06.; u daljnjem tekstu: Agencija) sa ciljem zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja zaštićenih prirodnih vrijednosti, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, te nadzora provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na svome području. Agencija je započela s radom 1. kolovoza 2006. godine. 2007. godine zaposlen je glavni nadzornik koji obavlja poslove nadzora, praćenja stanja zaštićenog područja, kontakte s inspekcijom zaštite prirode, te suradnju s gradovima i općinama u kojima se nalaze zaštićena područja.

Na području Osječko-baranjske županije, u pet kategorija zaštite (park prirode, posebni rezervat, značajni krajobraz, spomenik parkovne arhitekture i spomenik prirode) obuhvaćeno je ukupno 17 zaštićenih prirodnih vrijednosti što čini oko 2% površine Županije. Postojeće stanje je takovo, jer radove na održavanju i revitalizaciji zaštićenih prirodnih vrijednosti uglavnom financiraju jedinice lokalne samouprave na čijem području se zaštićena prirodna vrijednost nalazi uz pomoć Osječko-baranjske županije.

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode, zaštićenim prirodnim vrijednostima upravljaju Javne ustanove. Park prirode "Kopački rit" ima svoju javnu ustanovu, koju je osnovala Vlada Republike Hrvatske. JU "Kopački rit" obavlja poslove na svome području sukladno Zakonu. Upravljanje ostalim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije u nadležnosti je Agencije.

Najveći dio površine zaštićenih prirodnih vrijednosti zauzima Park prirode "Kopački rit" unutar kojeg se nalazi posebni zoološki rezervat. Prostor "Kopačkog rita" od izuzetne je važnosti za Županiju. Vezano uz to, Skupština Osječko-baranjske županije svake godine razmatra posebnu Informaciju o stanju i programima razvitka Parka prirode "Kopački rit", te stoga stanje u Parku prirode "Kopački rit" nije predmet ovog Izvješća.

Prostorni plan Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 1/02.; u daljnjem tekstu PPOBŽ) osigurao je preduvjete za održivi razvoj na načelima integralnog pristupa zaštite prirodnih dobara. Analiziran je cijeli prostor Županije tako da su utvrđeni dijelovi prirode koji se predlažu za zaštitu temeljem Zakona te dijelovi prirode izvan zakonom zaštićenih područja koji se trebaju štiti mjerama utvrđenim u prostornim planovima. Daljnjom razradom PPOBŽ-a kroz prostorne planove uređenja općina i gradova detaljnije se analiziraju prirodne vrijednosti pojedinih područja.

Europski trendovi u prostornom planiranju teže utvrđivanju tzv. "ekoloških mreža" kao sustava koji prostorno smještaju biološko bogatstvo. Program Europske unije NATURA 2000 sadržava sveeuropsku ekološku mrežu čije su sastavnice i nacionalne ekološke mreže.

Svaka zemlja članica EU doprinosi stvaranju ekološke mreže NATURA 2000 određivanjem **Posebnih područja zaštite** (Special Areas of Conservation - SAC). Područja moraju biti odabrana na način da osiguravaju opstanak određenih vrsta i stanišnih tipova navedenih u dodacima direktiva {Direktiva o zaštiti ptica (Council Directive 79/409/EEC), Direktiva o zaštiti prirodnih staništa, divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC)}. Kako bi ispunili uvjete za NATURA 2000, potrebno je na temelju znanstvenih, gospodarskih, društvenih, kulturnih, regionalnih i lokalnih značajki odabrati područja za zaštitu.

Ekološku mrežu sačinjavaju jezgre, koridori koji ih povezuju i zaštitne (kontaktne) zone radi zaštite od negativnih utjecaja. Park prirode "Kopački rit" ima status međunarodne jezgre, a značajni krajobraz Erdut nacionalne jezgre.

Osječko-baranjska županija aktivno se uključila u ove trendove sudjelujući u projektu "Koncept suradnje gradova, regija i luka u Podunavlju" koji na neki način, predstavlja i prostorni plan Podunavlja. Koncept analizira i daje prikaz zaštićenih dijelova prirode za svih 5 slavonskih županija.

Rješenjem Ministarstva kulture od 4. veljače 2008. godine: preventivno se zaštićuje prostrano prirodno i dijelom kultivirano područje rijeka Mure, Drave i Dunava sa zaštićenim regionalnim parkom, područja u Međimurskoj, Varaždinskoj, Koprivničko-križevačkoj, Virovitičko-podravskoj i Osječko-baranjskoj županiji, na ukupnoj površini od 144.695,52 ha na vrijeme od tri godine.

Od ukupne površine od 144.695,52 ha preventivno zaštićenog područja, u Osječko-baranjskoj županiji u preventivnu zaštitu ušlo je 61.745,76 ha, od toga kopna 56.701,58 ha, vode 5.044,18 ha. Pored novih granica ulaze i pojedina zaštićena područja kojima već upravlja Javna ustanova ZUZPV: Podpanj-ornitološki rezervat, Donji Miholjac-park oko dvorca, Bilje-park oko dvorca, Erdut- značajni krajobraz.

Za vrijeme preventivne zaštite, područjem regionalnog parka Mura-Drava upravlja javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima svaka na svome području, tako na području Osječko-baranjske županije upravlja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije.

Dodatne mjere preventivne zaštite koje će se provoditi na jednom od posljednjih doprirodnih riječnih tokova u Europi, gdje živi 48 vrsta riba i 177 vrsta ptica, pridonijet će očuvanju biološke raznolikosti, postati sastavni dio predloženog prekograničnog UNESCO-ova Rezervata biosfere između Austrije, Slovenije, Mađarske, Hrvatske i Srbije, te dio Nacionalne ekološke mreže RH.

Šire područje rijeke Drave, koje je vrednovano i kao područje važno za ptice EU (tzv. SPA područja) podijeljeno je u 4 dijela:

- Dravske akumulacije,
- Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja),
- Srednji tok Drave (od Terezinog polja do Donjeg Miholjca),
- Podunavlje i Podravlje.

Regionalni park je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne, nacionalne ili područne važnosti i krajobraznim vrijednostima karakterističnim za područje na kojem se nalazi. U regionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga. Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u regionalnom parku utvrđuje se uvjetima zaštite prirode propisanim Zakonom o zaštiti prirode.

Za zaštićena područja Osječko-baranjske županije izrađeni su godišnji planovi zaštite od požara i protupožarne zaštite u skladu s programom aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku. Plan je dostavljen nadležnom Područnom uredu Državne uprave za zaštitu i spašavanje i Županijskoj vatrogasnoj zajednici.

Javna ustanova sufinancirala je radove za revitalizaciju zaštićenih spomenika parkovne arhitekture i spomenika prirode za jedinice lokalne samouprave u iznosu od 110.000,00 kuna (Mali park u Đakovu, Perivoj J.J. Strossmayera u Đakovu, Travnjačku površinu na Biljskom groblju, Park uz Patrijaršiju u Dalju).

Za Mali park u Đakovu izdvojena su sredstva za izradu povijesne studije inventarizacije i studije obnove Malog parka, prema kojoj bi se park uredio i obnovio. Za perivoj J.J. Strossmayera izdvojena su sredstva za urbano opremanje i uređivanje, odnosno nastaviti će se radovi na revitalizaciji perivoja, a sve sukladno Studiji revitalizacije. Za Travnjačku površinu na Biljskom groblju izdvojena su sredstva za urbano opremanje i uređivanje. Za Park u Dalju - Patrijaršijski park izdvojena su sredstva za radove na zaštiti, održavanju i urbanom opremanju.

Temeljem javnog poziva kojeg je objavilo Ministarstvo kulture za dostavu projekata iz područja zaštite prirode u svrhu financiranja iz državnog proračuna Javna ustanova je sudjelovala sa spomenikom parkovne arhitekture Kneževo: Biološka sanacija spomenika parkovne arhitekture i spomenika prirode Bilje: Zaštita travnjačke površine na Biljskom groblju. Po projektu se odobrava najviše 50.000 kuna (slovima: pedesettisuća kuna). Međutim sredstva nisu odobrena iz nama nepoznatih razloga.

Tabela 1: Popis zaštićenih prirodnih vrijednosti na području Osječko-baranjske županije

KATEGORIJA	NAZIV	GRAD OPĆINA	POVRŠINA ha	GODINA ZAŠTITE
PARK PRIRODE	Kopački rit	Bilje	17.700,00	1976./1999.
POSEBNI REZERVAT	Kopački rit (zoološki)	Bilje	6.700,00	1967.
	Podpanj (ornitološki)	Donji Miholjac	84,99	1997.
ZNAČAJNI KRAJOBRAZ	Erdut	Erdut	160,00	1974.
SPOMENIK PARKOVNE ARHITEKTURE	Bilje - Park oko dvorca	Bilje	8,00	1975.
	Čepin - Park oko dvorca	Čepin	2,32	1975.
	Dalj - Park uz patrijaršiju	Erdut	1,22	1973.
	Donji Miholjac - Park oko dvorca	Donji Miholjac	13,49	1958.
	Đakovo - Strossmayerov perivoj	Đakovo	8,66	1968.

SPOMENIK PARKOVNE ARHITEKTURE	Đakovo - Mali park	Đakovo	1,80	1970.
	Kneževo - Park oko dvorca	Popovac	7,00	1976.
	Našice - Park oko dvorca	Našice	34,34	1949.
	Osijek - Park kralja Petra Krešimira IV.	Osijek	2,43	1973.
	Osijek - Perivoj kralja Tomislava	Osijek	12,00	1973.
	Tenja - Park oko dvorca	Osijek	2,92	1973.
	Valpovo - Park oko dvorca	Valpovo	24,88	1958.
SPOMENIK PRIRODE	Travnjačka površina na Biljskom groblju	Bilje	0,63	2001.

4. STANJE NA ZAŠTIĆENOM PODRUČJU

Posebni rezervat je područje kopna i/ili mora od osobitog značenja radi svoje jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, ili je stanište ugrožene divlje svojte, a osobitog je znanstvenog značenja i namjene, a može biti: floristički, mikološki, šumske i druge vegetacije, zoološki (ornitološki, ihtiološki i dr.), geološki, paleontološki, hidrogeološki, hidrološki, rezervat u moru i dr.

Na području Grada Donjeg Miholjca je Posebni ornitološki rezervat "Podpanj". Da bi se sačuvao rezervat u čijem sastavu se nalaze dva napuštena ribnjaka koji su većim dijelom zarasli, a također na tome području stvaraju se idealni uvjeti za razvoj i obitavanje ptica, rezervat je kao takav zaštićen 16. siječnja 1998. godine, pod kategorijom Posebni ornitološki rezervat - Podpanj, ukupne površine od 84,99 ha. Podpanj (ornitološki) rezervat naseljavaju četiri nove vrste ptica u Republici Hrvatskoj i nova vrsta šišmiša. Jedino je zabilježeno mjesto preživljavanja ždralova u Republici Hrvatskoj. Međutim, veliki problem predstavlja uznemiravanje ptičjeg svijeta od strane čovjeka, što uzrokuje nestanak pojedinih vrsta.

Stanje ornitološkog rezervata je dosta loše, dio površine rezervata uzurpiran je od strane nepoznate osobe koja je na području rezervata posijala pšenicu. Dobro određeni put ukazuje na često korištenje, čak i traktorima, a što nije dobro, jer uzrokuje uznemiravanje ptičjeg svijeta. U rezervatu ima dosta smeća, stovarište drvnog materijala, a na nekim trupcima uočene su šumarske pločice za označavanje drvnog materijala. Veliki problem ove, a tako i prijašnjih godina bila je pojava požara uslijed paljenja žetvenih ostataka na okolnim nezaštićenim površinama.

Osim požara "Podpanj" je konstantno ugrožavan krivolovom, uznemiravanjem i rastjerivanjem ptica, uništavanjem gnijezda, neovlaštenim prolazima, neovlaštenim korištenjem poljoprivrednog zemljišta unutar zaštićenog područja i odlaganjem otpada. Ispuštanjem vode iz većeg dijela ribnjaka u Donjem Miholjcu došlo je do poremećaja vodnog režima i na području Posebnog ornitološkog rezervata "Podpanj" koji je gotovo potpuno ostao bez vode. Nadležne inspeksijske službe, kao ni policija nisu provele niti jednu uspješnu akciju kako bi se daljnje ugrožavanje područja "Podpanj" smanjilo. Posebni ornitološki rezervat "Podpanj", jedno od najvrjednijih ornitoloških područja u Republici Hrvatskoj, ugrožen je do te mjere da je u pitanju njegov opstanak kao izuzetno vrijednog ornitološkog područja.

Osječko-baranjska županija financirala je i organizirala sljedeće aktivnosti, kako bi se stanje na području "Podpanj" poboljšalo:

- postavljeni su informativni panoi s oznakama zaštićenog dijela prirode,
- postavljene su rampe na nasipima, kako bi se spriječio prolaz motornih vozila područjem "Podpanj",
- izvedeni su radovi na revitalizaciji staništa ptica,
- izvršeno je prebrojavanje i prstenovanje ptica,
- organizirana je zimska prehrana ptica,
- izvedeni su radovi na revitalizaciji područja nakon požara u 2002. i 2004. godini.

Značajnu pomoć Osječko-baranjskoj županiji u održavanju i revitalizaciji područja "Podpanj" pružila je udruga "AVES SLAVONIAE - Ornitološka postaja Donji Miholjac".

Značajni krajobraz je prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i biološke raznolikosti ili kulturno-povijesne vrijednosti, ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje, namijenjen odmoru i rekreaciji ili osobito vrijedni krajobraz.

Na području Općine Erdut je značajni krajobraz "Erdut". Sam krajobraz je predivan, ali dosta ranjiv. Zaštićen je 1974. godine, ukupne površine 160 ha. Krajobraz je vrlo ugrožen, zbog bacanja biljnog otpada dolazi do povlačenja drveća i grmlja, te erozije tla, te se takav otpad ponaša kao kompostišta. Rub lesne zaravni ugrožen je oranicama i vinogradima koji se nalaze neposredno uz zaštićeni krajobraz. Teški strojevi koji služe za obradu tla i skupljanje ljetine jako narušavaju njegov integritet. Unutar zaštićenog krajobraza nalaze se klifovske lesne padine, vinogradi, dvorac s parkom i ostaci srednjovjekovnog grada. Srednjovjekovni grad obnavljaju konzervatori iz Muzeja Slavonije. Suradnjom s Općinom Erdut postavljena je smeđa signalizacija te obavijesne turističke table.

Spomenici parkovne arhitekture su umjetno oblikovani prostor (perivoj, botanički vrt, arboretum, gradski park, drvored, kao i drugi oblici vrtnog i parkovnog oblikovanja), odnosno pojedinačno stablo ili skupina stabala, koji ima estetsku, stilsku, umjetničku, kulturno-povijesnu, ekološku ili znanstvenu vrijednost.

Na području Osječko-baranjske županije Agencija upravlja s dvanaest (12) spomenika parkovne arhitekture, i to: Bilje: Park oko Dvorca princa Eugena Franje od Savoye i Piemonta, Čepin: Park oko dvorca Adamovich (Knobloch), Dalj: Park uz patrijaršiju, Donji Miholjac: Park oko dvorca Prandau i Máilath, Đakovo: Mali park, i Perivoj J.J.Strossmayera, Kneževu: Park Marije Christine, Našice: Perivoj oko dvorca Pejačević, Osijek: Park kralja Petra Krešimira IV. i Perivoj kralja Tomislava, Tenja: Park oko Dvorca Adamović Čepinski, Valpovo: Park oko Dvorca Prandau-Normann.

Parkovi su zaštićivani u periodu od 1949. (Našice) do 1975. (Bilje i Čepin). Kako bi se stanje na zaštićenim spomenicima parkovne arhitekture popravilo Osječko-baranjska županija dala je financijsku potporu jedinicama lokalne samouprave koje su krenule u revitalizaciju zaštićenih parkova. U zadnje dvije godine završene su studije revitalizacije za parkove u Donjem Miholjcu, Đakovu (2 parka) i Dalju, dok je studija za park u Kneževu u završnoj fazi. Hitnu intervenciju u smislu fizičkih radova na zaštiti i očuvanju zahtijevaju parkovi u Kneževu i Bilju. Za ostale spomenike parkovne arhitekture je potrebno što hitnije napraviti studije revitalizacije te uz stručno vodstvo raditi na obnovi.

Stanje spomenika parkovne arhitekture je relativno zadovoljavajuće. Komunalne službe grada i lokalne uprave nadležne za uređivanje navedenih parkova i perivoja obavljaju taj posao. Pojedini spomenici parkovne arhitekture značajni su zbog pojedinih vrsta drveća, (primjer u Kneževu: Park Marije Christine, Maclura pomifera L. - Američka maclura najveća zabilježena na ovome području, koju je potrebno posebno označiti da ne bi doživjela sudbinu drugog starog drveća u ovome parku). U Perivoju oko dvorca Pejačević svake godine održava se natjecanje i otvoreno prvenstvo "Dani slavonskih šuma".

2006. godine obavljena je revizija Ministarstva kulture. Cilj revizije je provjera da li još postoje razlozi zašto je određeno područje zaštićeno. Revizijom je ustanovljeno da je park u Čepinu izgubio razloge zaštite, unesene su egzote (ruže, kajsije), stabla posječena ili posušena, te se čeka pokretanje postupka skidanja zaštite.

Spomenik prirode je pojedinačni neizmijenjeni dio ili skupina dijelova žive ili nežive prirode, koji ima ekološku, znanstvenu, estetsku ili odgojno-obrazovnu vrijednost, a može biti geološki (paleontološki, mineraloški, hidrogeološki, strukturno-geološki, naftno-geološki, sedimentološki i dr.); geomorfološki (špilja, jama, soliterna stijena i dr.), hidrološki (vodotok, slap, jezero i dr.), botanički (rijetki ili lokacijom značajni primjerak biljnog svijeta i dr.), prostorno mali botanički i zoološki lokalitet i drugo.

Na području Općine Bilje je zaštićena Travnjačka površina na Biljskom groblju. U lošem je stanju zbog neodgovarajućeg održavanja, odnosno košnja je jednaka između grobova i mrtvačnice, što je dovelo do odumiranja pojedinih značajnih vrsta: *Prunus tennela* (Patuljasti bademovac) i *Iris variegata* L. (Išarana perunika). Zaštićen je 2001. godine, ukupne površine 0,63 ha. Na relativno maloj površini do 2001. godine evidentirano je 140 biljnih vrsta, od kojih je niz zaštićenih vrsta uvrštenih u Crvenu knjigu.

Općina Bilje postavila je obavijesne table sa značajkama travnjačke površine - posljednjeg stepskog travnjaka na ovome području. Stepolika livada na biljskom groblju još uvijek je u dobrom stanju, treba osigurati provođenje mjera zaštite tog zaštićenog područja, kao i njezino prezentiranje i propagiranje široj javnosti. Trebaju se nastaviti provoditi utvrđene mjere zaštite. Usvojen je Pravilnik o mjerama zaštite travnjačke površine na Biljskom groblju. Općina Bilje poslala je Javnoj ustanovi zamolbu za sufinanciranje poslova zaštite i održavanja spomenika prirode. Navedenim sredstvima uredila bi se travnjačka površina, postavila ograda od konopa i drvenih stupića, te označila najznačajnija flora u stepolikoj livadi (Mađarski divokozjak, Išarana perunika, Patuljasti badem i drugo).

5. PRIRODNE VRIJEDNOSTI PREDLOŽENE ZA ZAŠTITU

Temeljem Zakona o zaštiti prirode i Uredbe o postupku javnog uvida kod proglašenja zaštićenog područja ("Narodne novine" broj 44/05.) propisana je obaveza sudjelovanja javnosti u postupcima proglašenja zaštićenog područja.

Spomenik prirode

Ustanova za kulturne djelatnosti "Ante Evetović-Miroljub", Gradska knjižnica Valpovo poslala je Javnoj ustanovi zahtjev za zaštitu. Temeljem Zakona o zaštiti prirode i uz stručnu pomoć Državnog zavoda za zaštitu prirode pokrenut je postupak zaštite pojedinačnog stabla običnog kestenovca - *Aesculum hippocastanum* L. Stablo se nalazi u dvorištu gradske knjižnice.

6. ZAKLJUČAK

Prostor Osječko-baranjske županije odlikuje se raznolikošću i bogatstvom prirodnih raznolikosti. Zaštita vrijednih dijelova prirode treba se promatrati integrirano s drugim aspektima zaštite prostora, budući da je prirodna sredina i okoliš temeljno nacionalno dobro.

Stanje u zaštiti prirode na području Osječko-baranjske županije je uglavnom zadovoljavajuće osim na području Posebnog ornitološkog rezervata "Podpanj" kod Donjeg Miholjca, gdje je stanje loše.

Kako bi se stanje u zaštiti prirode na području Osječko-baranjske županije poboljšalo, potrebno je učiniti sljedeće:

- nastaviti suradnju s Ministarstvom kulture - Državnim zavodom za zaštitu prirode,
- nastaviti revitalizaciju uništenog Posebnog ornitološkog rezervata "Podpanj" kod Donjeg Miholjca i provoditi mjere njegove zaštite,
- izraditi povijesne studije inventarizacije i studije obnove,
- izraditi studije revitalizacije spomenika parkovne arhitekture (za parkove u Našicama, Tenji, Bilju, Valpovu),
- provesti radove na revitalizaciji spomenika parkovne arhitekture uz stručni nadzor,
- provoditi mjere zaštite na travnjačkoj površini na biljskom groblju,
- provesti istraživanja i dati ocjenu opravdanosti zaštite novih zaštićenih prirodnih vrijednosti,
- raditi na podizanju svijesti građana o vrijednostima prirode,
- izraditi obavijesne table zaštićenog područja, table što je zabranjeno na zaštićenom području,
- publicirati podatke izvješća i radove o zaštićenim dijelovima prirode,
- provoditi neposredan nadzor putem službi nadzornika zaštićenih prirodnih vrijednosti.

Nositelji navedenih aktivnosti trebaju biti Osječko-baranjska županija putem Agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na svome području i jedinice lokalne samouprave na čijem području se nalaze zaštićene prirodne vrijednosti. Značajnu ulogu u zaštiti prirode imaju i građani, prvenstveno putem udruga koje se bave i promiču djelatnost zaštite prirode i okoliša.